

Lietuvos Respublikos Seimui

IŠVADA DĖL SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ FISKALINĖS DRAUSMĖS TAISYKLIŲ LAIKYMOSI 2020–2021 M.

2021 m. birželio 10 d. Nr. BPE-4

Vilnius

Valstybės kontrolė, vykdydama fiskalinės institucijos funkcijas, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu (toliau – Konstitucinis įstatymas), teikia Seimui išvadą dėl valdžios sektoriui priskiriamų savivaldybių biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi vertinimo.

Atlikto vertinimo tikslas – nustatyti, ar, tvirtinant 2021 m. valdžios sektoriui priskiriamus biudžetus, buvo laikomasi Konstituciniame įstatyme nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių. Taip pat išvadoje pateikiamas savivaldybių retrospektyvus (*ex-post*) vertinimas, kurio tikslas nustatyti, ar 2020 m. savivaldybių biudžetai buvo vykdomi laikantis fiskalinės drausmės taisyklių.

Vertinant 2020 m. *ex-post* ir 2021 m. *ex-ante* savivaldybių biudžetų atitiktį fiskalinės drausmės taisyklėms nustatyta, kad jų buvo laikomasi.

Vadovaujantis Konstitucinio įstatymo 4 str. 2 ir 4 d., analizuojamos dviejų grupių savivaldybės: kurių patvirtinti asignavimai viršija 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis ir kurių asignavimai neviršija šios ribos. Vertinant savivaldybių fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi atsižvelgiama į produkcijos atotrūkio nuo potencialo lygį.

Vertinant *ex-post* savivaldybių atitiktį fiskalinės drausmės taisyklėms atsižvelgiama į COVID-19 plitimo poveikį ir su juo susijusias aplinkybes¹. Kadangi 2020 m. įvertintas produkcijos atotrūkis nuo potencialo buvo neigiamas, tai reiškia, kad 56 savivaldybių (visų, išskyrus Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų) biudžetai galėjo būti vykdomi taip, kad asignavimai neviršytų pajamų daugiau kaip 1,5 procento. Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių biudžetų išlaidos galėjo būti didesnės negu pajamos – formuojamas nominalus deficitas savivaldybės ciklinės komponentės dydžio. Vertinant *ex-post* savivaldybių 2020 m. biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi buvo analizuoti faktiniai jų biudžetų vykdymo ataskaitų duomenys.

---

¹ 2021-03-24 Finansų ministerijos įvertintas produkcijos atotrūkis nuo potencialo yra neigiamas „dėl potencialaus bendrojo vidaus produkto ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo 2020–2024 metais“.

Pandemijos laikotarpiu savivaldybės neišnaudoja visų fiskalinės drausmės taisyklių lankstumo priemonių. Siekiant padėti savivaldybėms numatytos šios lankstumo priemonės²: teikiamos trumpalaikės paskolos³, dotacijos nuosavam indėliui prie ES lėšomis finansuojamų savivaldybių įgyvendinamų projektų, papildomos skolinimosi galimybės savivaldybėms Centrinės projektų valdymo agentūros atrinktiems projektams, laikinai, t. y. kol paskelbta ekstremali situacija, palengvinti avansiniai mokėjimai įgyvendinantiems Europos Sąjungos finansuojamus projektus, tarp jų ir savivaldybėms. Vertinant 2020 m. *ex-post* savivaldybių biudžetų atitiktį fiskalinės drausmės taisyklėms nustatyta, kad jie buvo vykdyti laikantis taisyklių. Fiskalinės drausmės taisyklių buvo laikomasi neįtraukiant šių papildomų lankstumo priemonių.

Reikalingas išaiškinimas, ar nuo 2016 metų pildomos lankstumo priemonės dera su Konstituciniu įstatymu. Pagal Biudžeto sandaros įstatymo Nr. I-430 17, 19, 21 ir 37 straipsnių pakeitimo įstatymą (2016-04-14), savivaldybės biudžeto einamųjų metų pajamos koreguojamos pridedant nepanaudotą pajamų dalį. 2019–2020 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymai nustatė, kad kiekvienos savivaldybės biudžeto atitiktis Konstitucinio įstatymo nuostatomis turi būti pasiekta per ketverių metų laikotarpį, skaičiuojant nuo pirmų metų, kai pradėdamas vykdyti VŠĮ Centrinės projektų valdymo agentūros atrinktas investicinis projektas. 2020-04-08 Vyriausybės protokolu „Dėl koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių savivaldybių biudžetams“ savivaldybės pajamomis numatyta vadinti ir trumpalaikes paskolas⁴.

Vertinant *ex-ante* savivaldybių 2021 m. biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi buvo analizuoti savivaldybių tarybų patvirtintų pirminių 2021 m. biudžetų duomenys ir Lietuvos statistikos departamento skelbiami duomenys (atnaujinti iki 2021-06-01). Kadangi 2021 m. įvertintas produkcijos atotrūkis nuo potencialo neigiamas⁵, tai reiškia, kad 56 savivaldybių (visų, išskyrus Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų) biudžetai galėjo būti planuojami taip, kad asignavimai neviršytų pajamų daugiau kaip 1,5 procento. Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių biudžetų planuose išlaidos galėjo būti tvirtinamos didesnės negu pajamos – formuojamas nominalus savivaldybės ciklinės komponentės dydžio deficitas.

Skolinantis valstybės vardu suteikiamos reikšmingai palankesnės skolinimo sąlygos, nei individuali savivaldybė gautų skolindamasi savarankiškai finansų institucijoje. Pandemijos laikotarpiu ir esant neigiamam produkcijos atotrūkiui nuo potencialo savivaldybių biudžetams leidžiama turėtų tam tikro dydžio deficitus, tačiau esminis pajamų ir išlaidų balansavimas užtikrinamas per centrinės valdžios dotacijas ir subsidijas. Siekiant savivaldybėms kompensuoti nuostolius dėl COVID-19 ligos ir valdyti jos plitimą esant valstybės lygio ekstremaliajai situacijai, 2020 m. išlaidoms kompensuoti skirta apie 18,5 mln. Eur (arba 0,04 proc. BVP) papildomų dotacijų⁶. Be to, netektoms pajamoms kompensuoti suteikta 90,4 mln. Eur (arba 0,2 proc. BVP) valstybės biudžeto trumpalaikių paskolų (1 pav.).

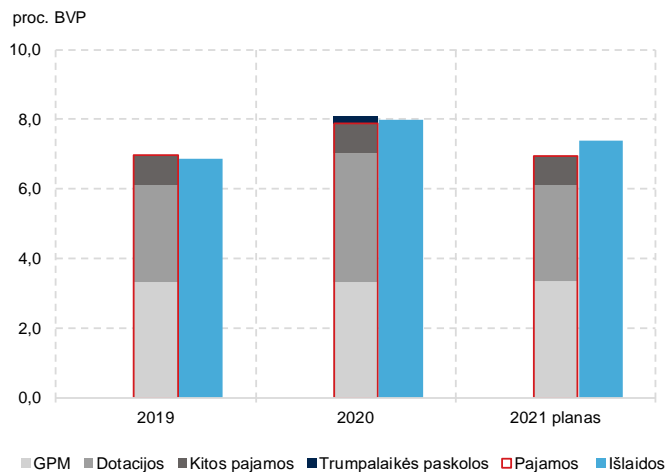
² Savivaldybių DUK. Prieiga per internetą: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/savivaldybiu-duk>.

³ Vyriausybės 2020-04-08 protokolas „Dėl koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių savivaldybių biudžetams“.

⁴ Ši nuostata taikoma tik 2020 m. vertinant fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi.

⁵ 2020-12-16 Finansų ministerijos įvertintas produkcijos atotrūkis nuo potencialo buvo neigiamas „dėl potencialaus bendrojo vidaus produkto ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo 2019–2023 metais“.

⁶ Finansų ministerijos 2020 m. biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo suvestinių ataskaitų rinkinio aiškinamasis raštas.

1 pav. 2019–2020 m. faktinės savivaldybių išlaidos ir pajamos, 2021 m. – planuojamos

Šaltinis – www.lietuvosfinansai.lt, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

2020 m., lyginant su 2019 m., savivaldybių išlaidos išsaugo 1,1 proc. BVP, pajamos – 0,9 proc. BVP. Pagal savivaldybių pateiktus 2021 m. išlaidų ir pajamų planus numatoma, kad išlaidos sumažės iki 7,4 proc. BVP, o pajamos grįš į 2019 m. lygį (sudarys apie 7 proc. BVP). Didžiausią savivaldybių pajamų dalį sudaro pajamos iš gyventojų pajamų mokesčio: 2021 m. jos bus 0,1 proc. BVP didesnės nei 2019–2020 metais.

Atkreiptinas dėmesys, kad remiantis 2021 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo projektu savivaldybėms numatomos didesnės pajamos, lyginant su 2021 m. savivaldybių planuose pateikta informacija. Pavyzdžiui, atsižvelgiant į spartesnę gyventojų pajamų augimą, numatomos⁷ 45,7 mln. Eur didesnės pajamos iš gyventojų pajamų mokesčio.

Vertinant 2021 m. *ex-ante* savivaldybių biudžetų atitiktį fiskalinės drausmės taisyklėms nustatyta, kad jie buvo patvirtinti laikantis taisyklių. Faktinis savivaldybių 2021 m. biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymasis bus vertinamas 2022 m. pirmąjį pusmetį.

Valstybės kontrolė, vykdydama biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, yra atsakinga už Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme⁸ nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną bei įgaliota rengti ir teikti Lietuvos Respublikos Seimui nepriklausomas išvadas, susijusias su fiskalinės drausmės taisyklių laikymusi ir makroekonominė raida.

Kartu su šia išvada pateikiamos ex-post ir ex-ante savivaldybių fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi skaičiuoklės.

Valstybės kontrolierius

Mindaugas Macijauskas

⁷ 2021-05-14 Nr. XIVP-495 2021 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo projektas.

⁸ Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6be2c020699a11e48710f0162bf7b9c5>.